

Apostel Thomas Kerk
www.pgenschede.nl/atk

Ds Richard Vissinga

Hooglied 1, 1-8; 1 Johannes 1, 1-7 en Johannes 21, 15-24

19 april 2015

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Liefde – zou dat niet het mooiste, hoogste en tegelijk het meest misbruikte en bezoedelde woord zijn dan we kennen?

Liefde – een woord waar het hart sneller van gaat kloppen; en een woord dat tot op de draad versleten is.

Het is het mooiste geschenk dat aan mensen is gegeven en dat mensen elkaar kunnen geven.

En juist in de naam van de liefde hebben mensen elkaar de meest verschrikkelijke dingen aangedaan.

Elkaar misbruikt, elkaar klein gehouden en onderdrukt.

Wat schrijft Paulus daar prachtig over in het zogenaamde Hooglied van de liefde, 1 Korinthiërs 13.

Over de liefde als de grondtoon van het leven en de grondtoon in een gemeente, die stijf staat van de spanningen, meningsverschillen en conflicten.

Liefde, die in de eerste plaats de ander op het oog heeft. Niet als een gebruiksartikel, maar om de ander tot zijn en haar recht te laten komen.

Geen wonder dat het hooglied van de liefde niet alleen hoog scoort in trouwvieringen, maar ook bij uitvaartplechtigheden. Liefde om te vieren en liefde om voor te danken.

Wie in de Bijbel op zoek gaat naar de betekenis van het woord liefde ontdekt dat er maar liefst drie verschillende woorden zijn, die alle drie worden weergegeven met ons ene woord liefde.

In de eerste plaats is daar het woord eros, dat we kennen van ons woord erotiek. Daarin gaat het vooral om de lichamelijke kant van de liefde. Wat wordt die prachtig bezongen in het boek Hooglied, dat we in navolging van de synagoge in deze weken na Pasen lezen. Het verlangen naar het meisje naar het prachtige lichaam van de jongen; en het verlangen van de jongen naar het oogstrelende lichaam van het meisje. Wat een geschenk om van te genieten: de schoonheid van het lichaam.

Precies hierom heeft het wel even geduurd voordat wijze rabbijnen uiteindelijk ertoe konden besluiten om Hooglied op te nemen in de canon van de heilige boeken. Staat de lichamelijke kant die hier wordt bezongen en gevierd en waarnaar zo hartstochtelijk wordt verlangd niet op gespannen voet met waar het in het geloof om gaat: het hogere, het geestelijke?

Nou, van dat filosofische misverstand dat de geest van groter belang zou zijn dan het lichaam verlost het Hooglied ons. Wat een wijsheid van de rabbijnen om ook dit boek in de Bijbel op te nemen.

Liefde heeft ook alles met het lichaam en met schoonheid, met verlangen en hartstocht te maken.

Het Hooglied zet in met verlangen. Met zoeken en hoopvol uitzien naar wat nog niet is. Naar wie er nog niet is. Dat verlangen wordt lijfelijk ervaren en gevoeld.

Wij horen de stem van een meisje, dat zich de kussen van haar vriend herinnert en uitziet naar de dag waarop ze hem weer zal treffen en zij elkaar opnieuw zullen kussen. Ze spreekt de taal van de zinnen. Smaak en geur horen daarbij. Dit meisje met haar verlangen en haar hartstocht blijft vrijwel heel het Hooglied de hoofdrol spelen.

Israël en in zijn spoor de kerk hebben in de gerichtheid van het meisje op de jongen, van de bruid op de bruidegom en omgekeerd zichzelf herkend in de relatie met God. De Eeuwige hebben zij immers leren kennen als de bron van het leven, bij wie het goed toeven is, naar wie het verlangen van het hart uitgaat. Bron van Vreugde en Vrede tot voorbij de grenzen van de dood.

Het tweede woord dat met liefde wordt vertaald is philia. Dat komen we tegen in het woord filantroop – letterlijk iemand die van mensen houdt. Die zich er vooral voor inzet dat mensen het goed hebben. Moeder Theresa was zo iemand. Vanuit haar geloof zocht ze de armsten van de armen op in de sloppenwijken van Calcutta om hen haar nabijheid, warmte en meeleven te schenken.

En dan is er nog een woord. Dat is agape. Dat gebruikt de Bijbel vooral voor de liefde van God.

Dat is een wonderlijk soort van liefde. Dat is liefde die van één kant komt en tegelijk niets liever wil dan dat die liefde ook beantwoord wordt. Dat is een liefde, die zich niet verongelijkt afwendt als ze bedrogen wordt, maar die met alle creativiteit die haar eigen is blijft zoeken naar de beminde.

Wie een beetje thuis is in de Bijbel weet hoe vooral bij de profeten God getekend wordt in zijn verlangen en in zijn gekrenktheid.

Hoe uitgerekend het volk van zijn eerste liefde de gemeenschap met hem heeft opgezegd en zijn heil bij andere goden gezocht heeft. Hoe God alles in het werk stelt om zijn volk weer voor zich te winnen. Zelfs dreigt met deportatie, ondergang en dood.

Maar zijn volk loslaten, dat kan hij niet. Het laatste woord is nooit: nu laat ik jullie los en keer me van jullie af. Maar steeds weer: en toch, toch zal ik mij weer over jullie ontfermen. En toch haal ik jullie weer uit de ellende.

Petrus mag dat ervaren als hij samen met andere leerlingen de Opgestane ontmoet.

Petrus, die kort daarvoor zijn Heer tot driemaal toe verloochend heeft. Gelogen heeft dat hij Jezus kende. Openlijk afstand van hem genomen heeft. Ik ken die man niet! Ik ben geen leerling van hem. Ik was niet bij hem in de tuin. Uitgerekend Petrus, die zulke prachtige woorden gesproken had, toen Jezus vroeg wie hij volgens hen is: u, u bent de Christus, de Zoon van de levende God.

Dat had hij toen gezegd. En niet lang daarna: nee, ik ken die man niet.

Maar zoals God zijn volk niet kan loslaten, zo kan Jezus Petrus niet loslaten.

Tot driemaal toe vraagt Jezus hem of hij hem liefheeft, ja zelf meer dan de anderen hem liefheeft.

Er klinkt geen verwijt, geen beschuldiging uit de mond van Jezus. Enkel die vraag: heb je mij lief?

Zou je niet kunnen zeggen dat Jezus hier over zijn schaduw heenstapt? Want hier wint het licht van de duisternis en overwint de liefde de pijn en het verdriet om wat hem is aangedaan.

Laatst kwam in een groep dat woord van Jezus ter sprake waar hij ertoe oproept om zijn vijanden lief te hebben. We vroegen onszelf af wat dat betekende en hoe dat kon.

Hier zien we het gebeuren. Als Jezus Petrus aanspreekt niet op wat hij fout gedaan heeft, maar op de kracht die nog steeds ook in hem aanwezig is.

Je vijand liefhebben: dat is nog meer dan wat het meisje en de jongen uit het Hooglied doen; het is geloven dat in ieder mens een goud aanwezig is, soms maar een klein klompje, soms een heel klein pareltje. En soms zo diep verborgen. Maar toch. Iets van God. Dat geloven en daarnaar op zoek gaan. Niet blijven steken in wat je is aangedaan, niet je hullen in de mantel van het slachtoffer, maar je oprichten, naar het licht, naar de liefde.

Tenslotte, als het over liefde gaat, en daar gaat het vanmorgen over: toen wij nog Bijbelteksten uit ons hoofd moesten leren, op school, op catechisatie, was één van de bekendste:

want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft (Johannes 3, 16).

Zo diep kan liefde gaan.

Amen